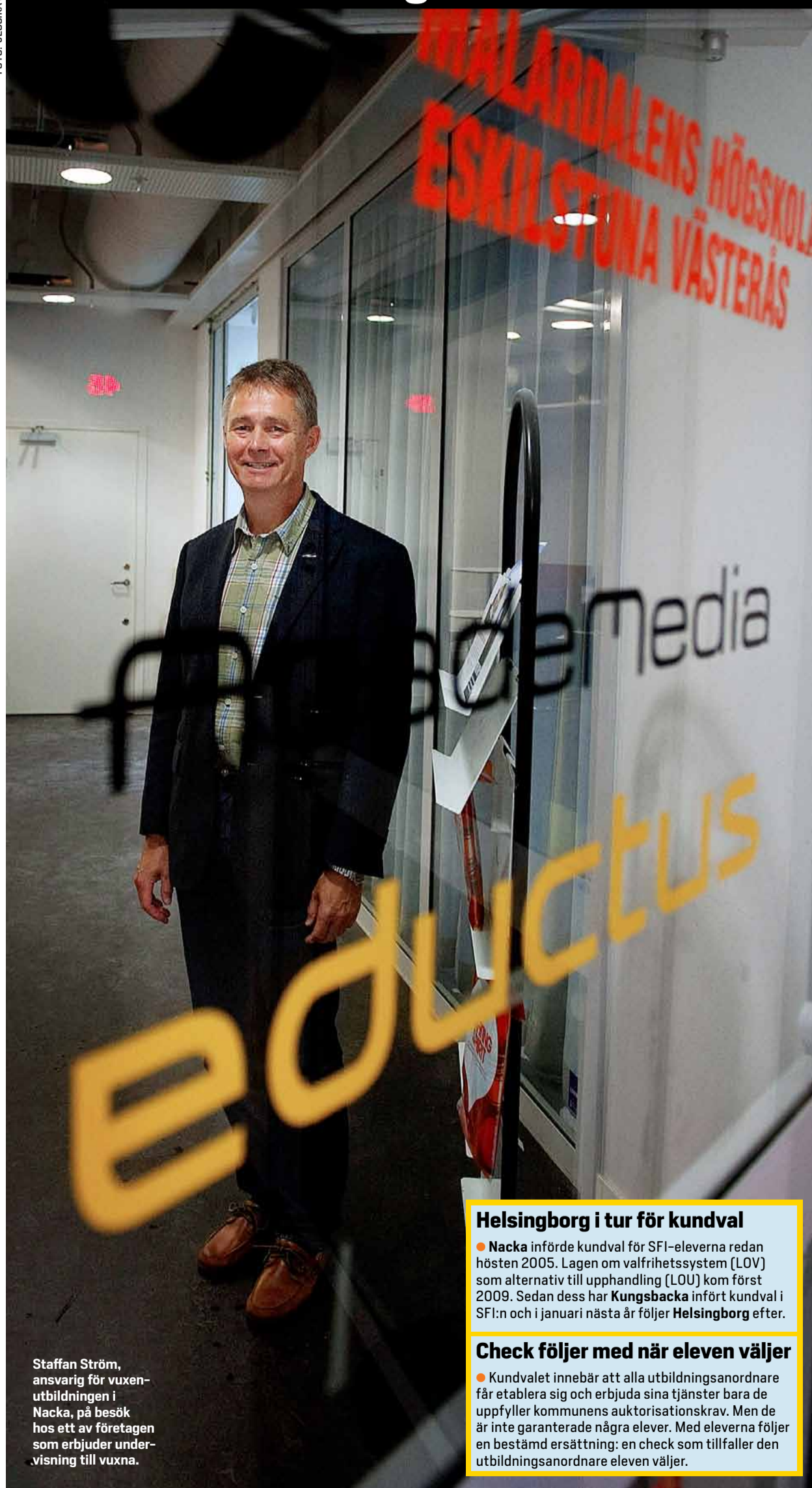

Kundval även på SFI

I Nacka lär sig invandrarna svenska - och valfrihet

FOTO: JESBIKA GOW/SCANPIX

Staffan Ström, ansvarig för vuxenutbildningen i Nacka, på besök hos ett av företagen som erbjuder undervisning till vuxna.

Nacka har skapat en marknadsplats för alla som vill anordna svenska för invandrare och annan vuxenutbildning. Missnöjda elever kan byta skola från en dag till en annan. Fri etablering och kundval är det som gäller.

UTBILDNING Staffan Ström är rektor i Nacka kommun. Under sig har han 35 vuxenskolor, varav 15 erbjuder svenska för invandrare (SFI). Kommunen driver ingen egen vuxenskola. Alla drivs av privata företag, utom två som ett par grannkommuner gått in med.

– Min dörr står alltid öppen för alla skolornas skolledare.

Staffan Ström arbetar på avdelningen för lärande och karriärutveckling högst upp i ett skolhotell som kallas Kunskaps Gallerian. Så mycket spring i dörren in till honom är det inte. Men han träffar "sina" skolor regelbundet och har utvecklingsamtal med dem.

MÅLET ÄR ATT höja resultaten. Samtidigt håller han koll på att skolorna inte sätter glädjebetyg och redovisar för höga resultat. Nyligen ordnade förvaltningen ett seminarium om bedömning för alla SFI-skolor.

– Vi diskuterar mer och mer hur vi kan arbeta ihop. Det är mycket kvar, men vi har ändå skapat förutsättningar. Nu är det upp till oss hur vi utvecklar samarbetet.

Nackas ersättningssystem är konstruerat för att få så många invandrare att ta sig igenom undervisningen så fort som möjligt. Ersättningen betalas ut löpande, men de sista 30 procenten hålls inne tills eleven fått sitt betyg.

– Våra anordnare har inget egenintresse av att hålla kvar eleverna. De kan köra på i tre år men får ändå inte mer än checkbeloppet.

DEN TID ELEVERNA behöver för att gå igenom SFI:n kan variera stort. Några har knappt suttit i en skolbänk tidigare, andra är mer studievana. En del har ingen studiefinansiering och måste ordna sin försörjning samtidigt som de läser svenska.

– Det är en snabb genomströmning av elever här. Det är många som har goda kunskaper med sig innan.

Uppföljningarna av resultaten är många och som rektor försöker Staffan Ström hjälpa de skolor som presterar sämst att finna orsaken och åtgärda problemet. Än har inga anordnare stängts av.

Vitsen med valfrihetssystemet är väl att de dåliga skolorna ska slås ut och att de som lockar elever ska växa sig starka. Snedvrider du inte konkurrensen när du hjälper de dåliga skolorna?

– Jag har hela tiden Nacka-elevernas bästa för ögonen, svarar Staffan Ström snabbt.

Nacka har länge varit kommunledande i att locka företag till välfärdssektorn. Först med privatiseringar och upphandlingar, sedan med etableringsfrihet för företagen och fritt val för medborgarna, så kallat kundval.

I vuxenutbildningen, liksom i svenska för invandrare, infördes kundvalet hösten 2005. Staffan Ström fick uppdraget att organisera och genomföra det. Ingen kommunal skola ville vara med och tre månader före starten hade

Staffan Ström inte en enda utbildningsanordnare på plats.

– Så det var lite myror i magen.

Men efter annonsering anmälde ett 50-tal personer att de ville pröva vingarna i fri konkurrens, på de villkor politikerna bestämt.

KOMMUNER VILL GÄRNA tjäna pengar på att upphandla eller införa kundvalssystem. Men i Nacka åtföljdes inte övergången till kundval av några sänkta ersättningar. Politikerna valde tvärtom att vara generösare än när utbildningarna upphandlades. **Marginalen är generellt sett högre i vuxenutbildningen än inom grundskola och ungdomsgymnasium.**

Skämmer ni bort företagen?

– Det tycker jag inte, men ytterst är det politikerna som sätter nivåerna. En anledning till den höga ersättningen är att vi ställer höga krav på att skolorna ska visa bra resultat.

Tanken är att konkurrensen mellan en mångfald anordnare ska ge bättre kvalitet. Men det är inte säkert att det blir så, menar Staffan Ström.

– Konkurrens behöver inte leda till någonting. För att det ska göra det måste man kräva resultat, följa upp resultaten och kommunicera resultaten.

En annan förutsättning är att eleverna är så välinformerade att de kan välja de bästa skolorna.

Hur lätt är det för nyanlända invandrare att göra ett informerat val av SFI-utbildningen?

– Det är jättesvårt. Vi har fyra heltidsarbetande studievägledare här som ger information om skolorna. Men visst, det är en jättestämning.

ASE LO SKARSGÅRD
als@dagenssamhalle.se

Helsingborg i tur för kundval

• Nacka införde kundval för SFI-eleverna redan hösten 2005. Lagen om valfrihetssystem (LOV) som alternativ till upphandling (LOU) kom först 2009. Sedan dess har Kungsbacka infört kundval i SFI:n och i januari nästa år följer Helsingborg efter.

Check följer med när eleven väljer

• Kundvalet innebär att alla utbildningsanordnare får etablera sig och erbjuda sina tjänster bara de uppfyller kommunens auktorisationskrav. Men de är inte garanterade några elever. Med eleverna följer en bestämd ersättning: en check som tillfaller den utbildningsanordnare eleven väljer.